

- Statoil overser miljøskader i nord

Miljøverndepartementet (MD) slakter nå Statoils konsekvensutredning for oljefeltet Norne. Blant annet er konsekvensene for fuglebestanden på Røst dårlig vurdert.

N&M Bulletin
Ole P. Pedersen

Nornefeltet ligger utenfor Helgelandskysten, og er ifølge MD et av de mest miljøfølsomme områdene som er åpnet for oljeleting.

Men konsekvensutredningen, som Statoil er ansvarlig for, tar ikke hensyn til dette, går det fram av et brev fra MD til Nærings- og energidepartementet (NED). I brevet lister MD opp en rekke punkter hvor konsekvensutredningen er for dårlig:

- Akkumulering av miljøgifter i næringskjeden burde vært drøftet grundig.
- ny kunnskap om langtidseffekter er ikke innarbeidet.
- de mest miljøskadelige utslippene til vann er «i stor

grad neglisjert».

- MD savner en nærmere vurdering av områdets økologi.

- Flere mangler

Per W. Schive, underdirektør i Miljøverndepartementet, sier i en kommentar til N&M Bulletin at utredningen er mangelfull, særlig i forhold til kommentarer som MD har gitt tidligere i saksgangen.

– Det er viktig å ha klart for seg at utbygging og drift av Norne vil foregå i et av de mest miljøfølsomme områdene som i dag er åpnet for oljevirkosomhet, sier Schive.

Han påpeker at utredningen er mangelfull både når det gjel-

der de langsiktige effektene ved kontinuerlige oljeutslipp, oljetransporten til og fra feltet og problemene for sjøfuglene.

– Burde utredningen vært laget om igjen?

– Nei, det mener jeg ikke. Det viktige nå er at Statoil forholder seg bevisst til våre kommentarer, sier Schive.

DN støtter

Kritikken støttes av Direktoratet for naturforvaltning (DN). Beregninger viser at ved oljeutslipp fra Norne, vil landets største fuglefjell, Røst, bli rammet i ni av ti tilfeller.

– Det er 20 sjøfuglbestander som har internasjonal verneverdi. Derfor er dette et viktig område. Lundebeholdningen er enestående i verden, sier John Peder Denstad, førstekonsulent ved DN til N&M Bulletin.

Denstad påpeker at både lundefugl, skarv, alke, ærfugl og havsule er blant artene som holder til i området og som kan bli rammet ved oljeutslipp. Fuglebestandene ferdes over store områder, og derfor kan utslipp som ikke når land, være alvorlige også for fuglene.

DN påpeker at bestandene

kan bli fullstendig utryddet ved en oljekatastrofe i området.

Statoil: Nesten aldri ulykker

Kjell Helle, produksjonsdirektør for Norne-feltet i Statoil, sier til N&M Bulletin at en del av MDs kritikk går på punkter som ikke var planlagt utredet.

– Transport fra Norne skulle ikke være en del av utredningen. Men Statoil har studert dette, og konkluderer med at usikkerheten er veldig, veldig liten. Den er så liten at ulykker vil nesten aldri skje, sier Helle videre. Statoils utregninger har vist at sjansen for ulykke er én til hundre tusen.

– Når det gjelder langtidseffekter for utslipp fra Norne og andre felt, burde kanskje oljeselskapene sammen gjennomføre en studie, gjennom Oljeindustriens landsforening (OLF), sier Helle.

Johan Alstad, underdirektør i Nærings- og energidepartementet, opplyser at saken nå er oversendt Stortinget, som skal behandle spørsmålet om utbygging av Norne-feltet. Energi- og miljøkomiteen skal behandle saken senere i vår.

Røst rammes

«Landets største fuglefjell, Røst, vil bli berørt med mer enn 90% sannsynlighet ved en eventuell ukontrollert utblåsning fra Norne.»

Direktoratet for naturforvaltning i sin kommentar til Statoils konsekvensutredning.

- Miljøskatter gir arbeidsplasser

side 3

Høyre mener klimamålet var en tabbe

side 5

Vannkraftutbygging truer villmark i Oppland

side 7

Oslo vil ha kjøpesentre nær motorveien

side 12

Natur&miljø

Bulletin

Norges Naturvernforbund

Ansvarlig redaktør: Jon Knut Berg

Red. sekr. Ole P. Pedersen
Journalist: Jens P. Toldnæs
Postboks 2113 Grønnerløkka
0505 Oslo
Bankgiro: 1720.05.00717
Postgiro: 0803 50 94602
Elektronisk postadresse:
red.naturvern@oslonett.no
Telefon: 22 71 55 20
Telefax: 22 71 56 40

Annonser tlf: 22 71 92 20
Annonser fax: 22 71 92 38
Produksjon: Gan Grafisk.
Trykket på Cycilus, 100 prosent
resirkulert papir.
Neste N&M Bulletin kommer
10. februar 1995.
Natur & Miljø Bulletin er
medlem av Den norske
fagpresses forening.

Kommunenenes ansvar

Lørdag åpnet miljøvernministeren og prinsessen Naturvernåret 1995. Men det er kommunene som får ansvaret med å sette Naturvernårets ideer ut i praksis.

Seks prosent av det norske landarealet er vernet ved lov. Det er ikke så imponerende, når vi tenker på at størsteparten av dette er uproduktive fjellknauser. I andelen vernede områder overgår vi faktisk av en del u-land, som har kostet på seg den luksusen å verne meget verdifulle skogområder i stor skala.

Snart kommer den lenge bebudede utvidelsen av barskogplanen her hjemme. Den innebærer at nye hundre kvadratkilometer med urskog blir vernet. Det passer jo godt at dette skjer i Naturvernåret. Men utover dette, er det liten grunn til å vente at staten utvider det vernede arealet i landet. Det koster for mye, heter det fra ansvarlig hold.

Dermed er vi over i temaet for natuvernåret, nemlig sikring av naturverdier utenfor de vernede områdene. Temaet er uhyre viktig, fordi det retter søkelyset mot de tusenvis av inngrepene som skjer i all natur som ikke er omfattet av statlig vern. For det biologiske mangfoldet er det avgjørende at disse inngrepene kommer under kontroll. I dag er det ingen overordnet politikk for hvordan dette kan skje.

Grunnen er at forvaltningen av disse naturområdene er tillagt kommunene gjennom plan- og bygningsloven. Praktiseringen av denne loven varierer sterkt. Vanligvis brukes loven bare som en utbyggingslov, og mulighetene til å sikre spesielle naturkvaliteter tas sjelden i bruk.

Det er ikke bare hensynet til arbeidsplasser, skatteinngangen og lokale maktkonstellasjoner som er bakgrunnen for dette. En vel så viktig grunn er at de såkalt miljøvennlige partiene, Senterpartiet og Kristelig folkeparti, har sørget for å holde landbruksområdene utenfor den muligheten kommunene har til å sikre naturverdiene gjennom plan- og bygningsloven.

Nå bør de «grønne» mellompartiene ta sin uttalte miljøvilje på alvor, og sørge for at de folkevalgte organene får innflytelse over de viktige naturverdiene i skog- og landbruksområdene.

Gjestekommentar

Økologiske lønnsoppgjør?

Tore Killingland
Fagsjef, Norges
Naturvernforbund

Enkelte fagforbund har tatt inn miljøkrav i sine programmer. Men tar de konsekvensen av sine formuleringer?

Noen få, blant andre lederne i Lærerlaget og Grafisk, har startet en debatt om at økologi og rettferdig fordeling må inn i lønnspolitikken. Bra! Men hvordan? Det mest konkrete i starten av debatten har vært kompensasjon eller ikke for seks timers dag, og hva som er høytlønnet. Slike grenser er vanskelige, om mulige, å sette. Derfor har heller ikke fagbevegelsen hatt noe eksakt økonomisk mål for når den er fornøyd, bare at det må bli bedre. Nettopp dette har gjort dem til et nyttig redskap for den evige, naturstridige vekst. En diskusjon om målene for at vi skal være fornøyd ut fra nye, miljømessige begrunnelser, kan også bli særdeles vanskelig og langvarig.

Vi må stake ut de langsiktige målene i hovedsak, og starte i praksis mens debatten utvikler seg. Vi må la veien bli til mens vi går. Verkestedet blir de økologiske lønnsoppgjørene. Eller skal de hete miljø- og velferdsoppgjør, der velferd er definert ut fra livskvalitet og ikke materiell levestandard?

Selv om vi kan være enige om prinsippene, er motforestillingerne og spørsmålene mange. Er overhode lønnsoppgjørene rett arena for noe annet enn lønnskamp? Hva gjør vi med behovene for utjevning av lønnsforskjeller? Et viktig prinsipp må vel være at lønnsoppgjørene må beholdes som arena for de ansattes kamp for sin del av verdiskapningen i bedriften. Det nye er hva dette brukes til. I Sverige har vi lønnskaterfond som gir de fagorganiserte muligheter til å kjøpe seg inn i bedrifter. Men det gir ingen

prosess for en ny, miljøvennlig utvikling.

Lønnsforhandlingene har ikke bare lønnskrav, men også krav om ulike velferdsordninger og -rettigheter. Slike miljøvennlige krav kan være obligatoriske miljøkurs betalt av bedriften, men også systemer for belønning av miljøinnsats. Noen aluminiumsverk har «miljøakkord» på grunn av ulike utslipp for ulike skift. Det er lett å tenke seg belønning som mer lønn (og velferdsordninger som utgifter, men miljøvennlige bedrifter har markedsfordeler og andre driftsmessige fordeler som det vil føre for langt å ta opp her). Men lønna kan «tas ut» ved at bedriften kjøper og driver minibuss eller annen tilrettelegging for kollektive arbeidsreiser, miljøtiltak i nærmiljøet osv.

Fagforeningen kan gjennom sin forhandlingsstyrke også stille krav som sørger for tiltak som

- reduserer bedriftens direkte miljøbelastning (jeg tenker ikke på kostbare renseanlegg som må sees i sammenheng med bedriftens totale investeringer, men for eksempel miljøkrav til bedriftens biler).
- reduserer eller fjerner indirekte belastning etter en «vugge-til-grav»-vurdering av bedriftens produksjon og tjenester. Her har fagbevegelsen en tradisjon for helsekraft til råvarer og driftsmidler som må utvides til å omfatte det ytre miljø ved miljørettet innkjøpspraksis. Dette siste er selvfølgelig forhold som enhver ansatt og fagforening bør arbeide kontinuerlig med. Men dette kan i visse sammenhenger lettere bli en realitet når bedriftsledere og ansatte er nødt til å sitte sammen og se bedriftens kostnader og miljøforpliktelser i sammenheng, og i en sammenheng der fagforeningen kan ta og gi.

- Miljøskatt gir arbeidsplasser

Innføring av miljøavgifter og -skatter gir flere arbeidsplasser enn i dag, både innen privat næringsliv og det offentlige. Det er konklusjonen i en ny rapport fra Prosjekt Bærekraftig Økonomi som legges fram neste uke.

N&M Bulletin
Ole P. Pedersen

Det er professor Jon Strand ved Sosialøkonomisk institutt, Universitetet i Oslo som har laget rapporten. «Er miljøpolitikk sysselsettingsfremmende?» analyserer mulighetene for å skape arbeidsplasser samtidig som myndighetene innfører miljøavgifter.

Ifølge rapporten er det tre områder hvor arbeidsplassene kan skapes og miljøet forbedres:

- når reduserte miljøskader direkte øker produktiviteten

i næringslivet.

- når miljøtiltak er spesielt arbeidskrevende.
- når det offentlige støtter utvikling av miljøteknologi, som på lang sikt vil være lønnsomt.

Rapporten har ikke satt noe tall på hvor mange arbeidsplasser som kan skapes innenfor de tre områdene.

Politikerne mangler vilje

Utgangspunktet for rapporten er at samlet beskatning i Norge ikke skal øke, men at skattesystemet skal endres, slik at bruk av miljøgoder og naturressurser koster mer.

Rapporten viser at det er større fordeler med å gjennomføre miljøtiltak når arbeidsløsheten er høy, enn når den er liten.

Strand har også innvendinger mot tradisjonell økonomisk teori, om årsaken til at politikerne ikke gjennomfører effektive tiltak. Det skyldes ikke bare at de mangler informasjon, men like gjerne at myndighetene mangler evne og vilje til å jenne

nomføre effektive tiltak, mener Strand.

Flere rapporter

Prosjekt Bærekraftig Økonomi er et samarbeid mellom Alternativ Framtid og Norges Naturvernforbund.

Prosjektet har flere rapporter på gang. Statistisk Sentralbyrå arbeider med scenarier og modellberegninger, og deres resultat vil være klart i mars. I slutten av juni kommer slutt-rapporten fra prosjektet.

Samme diskusjon

Diskusjonen om at miljøtiltak kan skape arbeidsplasser er ikke enestående i Norge.

N&M Bulletin skrev i april i fjor om det danske Dithmerutvalget, som foreslo å seksdobble den danske CO₂-avgiften. Hvis inntektene fra den økte

avgiften ble ført tilbake til næringslivet, ville tiltaket ikke føre til færre arbeidsplasser, konkluderte utvalget.

Også i Australia mener økonomene at miljøavgifter kan gi arbeidsplasser. I en artikkel i Australian Financial Review i forrige uke, konkluderer John Quiggin med at en CO₂-skatt vil føre til flere arbeidsplasser. Innføring av CO₂-skatt er heftig diskutert i Australia.

Quiggin, som er seniorforsker ved Australias nasjonale universitet, mener CO₂-skatten vil dreie skattefordelene fra bruk av energi til bruk av arbeidskraft. En forutsetning er at avgiftsnivået er konstant.

«På kort sikt vil skatteendringen øke etterspørselen etter arbeidskraft, og redusere etterspørselen etter energi», skriver Quiggin.

Troms Fylkeskommune

Tenk miljø! Vi har bare en klode, og den må vi alle ta vare på.

Vi i Tromsø gjør så godt vi kan, og vi håper at andre fylkeskommuner gjør det samme.

Dårlig luft i Araber-landene

Om ti år vil hver tredje araber bo i byer med helseskadelig luftkvalitet. Det sier Sherif Arif ved Verdensbankens Midt-Østen-kontor til IPS. I dag bor 45 millioner arabere i områder med for dårlig luft. Mer enn 60 millioner mennesker har ikke tilgang til rent vann i dette området.

Takk for
støtten!

FJALER
KOMMUNE

PETERSEID
RØNNEIM

Postboks 10
4200 Rønneim,
Hordaland

HL Byggadministrasjon as
Tlf. 22 35 52 60

Fuji
BATTERIER
Munkedamsvn. 55, 0202 Oslo

NORPAPP INDUSTRI

KOLONIALGROSSISTENES IMPORTSERVICE

NORSK
FISKEOPPDRETT

Trøndelag Meieri

-Kommunene må verne mer

I Naturvernåret er det sentralt å gi kommunene en bedre mulighet til å sikre naturkvaliteter i landbruksområder enn de har i dag, mener Direktoratet for naturforvaltning (DN).

N&M Bulletin
Jon K. Berg

Temaet for det inneværende Naturvernåret er sikring av naturkvaliteter utenfor de vernede områdene. Arter og deres leveområder vernes i dag gjennom viltloven og naturvernloven. Seks prosent av det norske landarealet er i dag vernet på denne måten.

Plan- og bygningsloven er det sentrale virkemiddelet for å oppnå en naturvennlig forvaltning av de øvrige arealene. I denne loven er plankategorien LNF-områder (landbruks-, friluft- og naturområder) viktig. Kategorien ble opprettet for å gi kommunene en bedre mulighet til å sikre naturkvaliteter i områder som er regulert til landbruks- og skogbruksformål.

Men praksis har vist at kategorien er for grov, og at næringsinteressene gått foran naturinteressene, ifølge fagkonsulent Thor Midteng i Norges Naturvernforbund. Dermed er kommunene fraskåret fra å forhindre uheldige inngrep i områder som er regulert til jordbruks- og skogbruksformål.

Blockerte

Regjeringen, assistert av SV, forsøkte i 1993 å endre plan- og bygningsloven, slik at kommunene fikk hjemmel til å sikre en mer naturvennlig forvaltning i LNF-områdene enn i dag. Men Senterpartiet, Kristelig Folkeparti, Høyre og FrP blokkerte forslaget.

– En slik endring ville gitt

kommunene en bedre mulighet til å sikre en mer naturvennlig forvaltning enn de har i dag, sier avdelingsdirektør Ola Skauge i DN til N&M Bulletin. Han mener at denne problemstillingen er helt sentral i Naturvernåret.

Opp på nytt

– Nå håper vi at denne saken kommer opp igjen i Stortinget. En slik reform vil være kanskje det viktigste bidraget politikerne kan gi for å oppfylle intensjonen i Naturvernåret, sier Midteng.

Da saken var oppe i Stortinget sist, stod pengene og den private eiendomsretten i fokus for flertallet i komiteen. Blant andre Senterpartiet uttrykte frykt for at en endring av plan- og bygningsloven ville medføre at grunneierne ikke fikk full erstatning for naturområder som ble skilt ut.

Arbeiderpartiet og SV mente på sin side at det er et problem for kommunene at de ikke kan bruke kommuneplanen i forbindelse med å ta vare på for eksempel randsoner, våtmar-

ker, elvebredder, skogsholt og beitemarker.

– Det er nå større muligheter for regulering i sjø enn på land, uttalte de to partiene.

For forsiktige

– Generelt kunne vi ønske at de brukte denne loven i langt mer aktivt til naturforvaltning enn i dag. Mange kommuner er for forsiktige til å avsette arealer til friområder i sin planlegging. Noen kommuner har nok en overdreven redsel for erstatningskravene ved en slik regulering. Men en del rettsavgjørelser har vist at det skal mer til for å utløse økonomiske krav enn det mange kommuner tror, sier overarkitekt Erik Stabell i DN til N&M Bulletin.

Han legger til at situasjonen er kritisk for en del uberørte naturområder. Det gjelder for eksempel enkelte strandsoner og det lille som er igjen av skogområder uten tekniske inngrep.

– Kommunene sitter med nøkkelen til å hindre uheldige inngrep i sjeldne naturområder, sier Stabell.

–Må få vernepenger!

Naturvernforbundet krever at kommunene får statlig tilskudd til å skille ut enkelte naturområder som spesialområder.

N&M Bulletin
Jon K. Berg

Plan- og bygningsloven er kanskje det viktigste redskapet for å oppfylle intensjonen med Naturvernåret, å sikre naturverdier utenom de allerede vernede områdene.

Gjennom plan- og bygningsloven har kommunen mulighet til å skille ut enkelte spesielle naturområder. En slik utskilling kan være et like sterkt vern som områder som kommer inn

under naturvernloven, ifølge fagkonsulent Thor Midteng i Naturvernforbundet.

– Kommunene bruker plan- og bygningsloven til naturvernalt for lite. Gjennom våre lokallag vil vi forsøke å motivere og presse kommunene til å bli mer aktive naturvernere, sier Midteng til N&M Bulletin.

De økonomiske konsekvensene kan være grunnen til at kommunene vegrer seg for å bruke plan- og bygningsloven mer aktivt. Naturvernforbundet ønsker at staten gir øremerkede tilskudd til kommuner som ønsker å satse mer på naturvern.

– Men alle har ansvar for å verne natur, både for det offentlige og private, sier Midteng.

Høyre: Klimamålet en tabbe

Høyre mener Stortinget gjorde en tabbe da det fastslo at Norge skulle stabilisere utslippene av klimagassen karbondioksyd (CO₂). Professor Ivar Isaksen sier Norge må holde på sitt CO₂-mål.

N&M Bulletin
Ole P. Pedersen

Etter at miljøvernminister Thorbjørn Berntsen skrinla Norges mål om å stabilisere utslippene av CO₂, har de politiske reaksjonene vært få. Høyre, som i 1989 presset Arbeiderpartiet til å gå med på en stabilisering, er i dag helt enig med Berntsen.

– Det var nok en del sider som ikke ble diskutert godt nok i 1989. Det gjelder særlig vår egen gassproduksjon, sier Gunnar Fatland, partiets energipoli-

litiske talsmann, til N&M Bulletin. Han mener det blir rart og meningsløst om en debatt om nasjonale mål «hindrer oss i å bidra til at Europas miljøsituasjon som helhet bedres».

Kreativt med mål

Fatland påpeker at Norge ikke er juridisk bundet til den internasjonale klimaavtalen, og viker unna spørsmålet om ikke det er pinlig for Norge å ikke oppfylle avtalen.

– Det å ha høye mål har betydelig egenverdi. Det utløser kreativitet og gir motivasjon til de som utvikler ny teknologi innen disse områdene, mener Fatland.

Fatland vil ikke si noe om hva som kan være et konkret klimamål for Norge.

– Økningen i petroleumssektoren kommer til å stanse rundt 2005. Når feltene produserer mindre enn i dag, vil det ikke få samme effekt for CO₂-utslippene, men vi kan også

oppnå mye med teknologi, sier Fatland.

Statoil forstår

Informasjonssjef i Statoil, Arild Steine, har forståelse for Berntsenens handling.

– Vi har full forståelse for myndighetenes vurdering. Den er realistisk. Samtidig er en rekke tiltak satt i gang for å redusere utslippene. At fakenne (brenning av overflødig gass) slukkes på plattformene, er kanskje det viktigste tiltaket. Dette gjør vi på to plattformer på Gullfaks, sier Steine. Han legger til at siden olje- og gasssektoren er i vekst, gir det automatisk økte CO₂-utslipp.

Professor Ivar Isaksen, klimaforsker ved Geofysisk institutt på Universitetet i Oslo, sier Norge bør holde på sine mål.

– Ut fra det faglige som kommer fram, er det ingen grunn til å endre på dette, sier Isaksen.

Stadig varmere på jorden

Tempoet i klimaendringene har økt voldsomt de siste to årene, viser nye data fra FN. 1994 er det fjerde varmeste året i historien.

N&M Bulletin
Ole P. Pedersen

Ifølge dataene, som ble lagt fram i midten av januar, har oppvarmingen økt med opp til 30 prosent i løpet av to år. Arbeidet er en del av den nye rapporten fra FNs klimapanel som er ventet i slutten av året, skriver bladet Age.

Utslippene av den viktigste klimagassen, karbondioksyd (CO₂), økte også i denne perioden, men forskerne er varsomme med å tolke den plutselige økningen i jordas temperatur.

– På to års basis er det vanskelig å si om økningen skyldes naturlige variasjoner eller menneskeskapte økninger. Men vi vet at om få år vil den menneskeskapte oppvarmingen være større enn den naturlige, sier Anton Eliassen, direktør ved Meteorologisk institutt til N&M Bulletin. Forskerne i FNs klimapanel regner med en kraftig temperaturøkning når dette skjer.

Fjerde varmeste

Samtidig kommer meldingen om at 1994 er det fjerde varmeste året som er målt på jorden. Meteorologisk institutt ved Hadley-senteret i England la nylig fram tall for jordas gjennomsnittstemperatur i 1994, og det er bare årene 1990, 1991 og 1988 som har vært varmere enn 1994 siden målingene star-

tet, skriver avisen Information. Utbruddet fra vulkanen Pinatubo på Filippinene i 1991 regnes som den viktigste årsaken til at temperaturen sank fra 1991 til 1992.

– Vi ser klart at utbruddet hadde innvirkning. Men nå er utviklingen inne i noenlunde samme trend som før 1991. Situasjonen stemmer rimelig bra med modellberegningene, sier Ivar Isaksen ved Geofysisk institutt på Universitetet i Oslo til N&M Bulletin.

Ifølge Information er de seks varmeste årene som er målt på jorden, alle registrert i perioden 1982 til 1994.

Meteorologisk institutt opplyser at temperaturen i Norge i 1994 var drøyt 0,4 grader over det normale, opp 0,1 grad fra 1993.

Takk for
støtten!

Norsk Bryggeri- og Mineralvannindustri Forening
Vi støtter et rent miljø

NORSK FILMTRYKK as

FRIGOTERM

ARBEIDERPARTIET

Takk for
støtten!

HELSE, har sammenheng med MILJØ

NORGES APOTEKERFORENING
Postboks 5070 Majorstua
0301 OSLO
Tlf. 22 69 60 40

NITO

**APOTEKERNES
FÆLLESINNkjøp**

TIME SPAREBANK

Nokian Paperi AS

**HORNINDAL
KOMMUNE**

«JØTUL, leverandør av miljø-
vennlige ovner og ildsteder»

Ingeniør Service
Strømsveien 223
0668 OSLO
Tlf.: 22 65 74 18 Fax: 22 64 33 74

Utslipp fra fly gjelder ikke

**Nå kan du fly uten-
lands uten å foruren-
se. Internasjonal
lufttrafikk skal nemlig
ikke regnes med i
klimaregnskapet.**

N&M Bulletin
Ole P. Pedersen

FNs klimapanel mener det er for vanskelig å finne ut hvilke land som slipper ut hva i den internasjonale luftfarten. Derfor foreslår panelet at klimautslipp fra internasjonale ruter ikke skal telle med når over 100 land skal diskutere klimatilstand i Berlin i mars/april, skriver New Scientist.

Flytrafikken er den sektoren hvor klimautslippene øker sterkest, og står i dag for fem prosent av de totale utslippene fra fossile brensler.

– Unntaket er uunngåelig fordi det er ingen åpenbar måte å fordele utslippene fra internasjonal luftfart til de enkelte land, sier Bruce Callandar, medlem av FNs klimapanel.

John Crayston, representant for den internasjonale, sivile luftfartsorganisasjonen, mener det er svært vanskelig å fordele utslippene fra internasjonale flyruter.

Ordning som med skip

– Det sier seg selv at det er problemer med å fordele utslipp fra flytrafikken på enkeltland, sier Atle Fretheim, rådgiver i Miljøverndepartementet, i en kommentar til N&M Bulletin.

Fretheim mener en løsning kan være at internasjonal flytrafikk behandles på liknende måte som internasjonal skips-

fart. Innenfor FNs skipsfartorganisasjon, IMO, stilles det krav til utslipp fra skip, uansett opphavsland.

– Utslippene er imidlertid ikke unntatt fra det internasjonale arbeidet for å begrense disse. Men det er nødvendig å finne fram til hensiktsmessige, internasjonale ordninger, sier han.

–Flertall for avgift

**EUs nye miljøkommi-
ssær foreslår flertallsbe-
slutninger i skatte- og
avgiftspolitikken.**

I EU kreves det i dag enstemmighet i de fleste kontroversielle miljøsaker. Det gjelder produktkrav og miljøavgifter. På tross av flere års diskusjoner og utredninger, har det ikke lyktes EU-landene å bli enige om en felles CO₂- eller energiavgift.

Det har fått EUs nye miljøkommissær, danske Ritt Bjerregård, til å foreslå flertallsbeslutninger også i skatte- og avgiftspolitikken. Hun vil fremme dette under revurderingen av EU-traktaten i 1996. Danmarks miljøvernminister Svend Auken støtter forslaget fra Bjerregård, ifølge Information.

Stilling ledig!

Nord for Bodø - ut mot
Vestfjorden - med rike muligheter
for friluftsliv!

FØRSKOLELÆRERE

Ledige styrerstillinger og avd. lederstillinger for utd. førskolelærere med tiltr. 1.8.95. Søkn.frist: 17.2.95.

Se fullst. kunngj. i Norsk Skoleblad 21. jan.-95.

Stelgen kommune,
8083 Leinesfjord

FELLESKJØPET FISKEFOR A/S

Box 208
4001 STAVANGER
Tlf.: 51 887000 Fax: 51 589966

Felleskjøpet Trondheim

Vannkraft truer villmark

**I løpet av 1995 regner
selskapet Opplandskraft
med å søke konse-
sjon for kraftutbyg-
ging i Sjøk. Utbyggin-
gen kan true tilnær-
met urørte naturom-
råder, og kan bli
dobbelte så stor som
Alta-utbyggingen.**

N&M Bulletin
Jens Petter Toldnæs

Til nå har det vært relativt stille om den planlagte vassdragsutbyggingen i Sjøk. Det kan forandre seg i det øyeblikket en konsesjonssøknad ligger på bordet.

Jon Sylte i Naturvernforbundets Vassdragsvernråd, ser ikke bort fra at dette kan bli en merkesak i Naturvernåret 1995. Naturvernforbundet har, gjennom prosjektet «Siste Sjanse», registrert naturverdier i området. Disse undersøkelsene vi-

ser at områdene i Sjøk er blant de minst berørte i Norge.

Ulvelav og urskog

I et brev til de berørte parterne i utbyggingssaken, påpeker Bård Bredeesen i «Siste Sjanse» de unike naturverdiene i området.

«Registreringer foretatt i 1994 viser at området Nysetervannet – Åsen – Botn inneholder rike lavforekomster. Disse artene stiller store krav til livsmiljø og utgjør områdets største verdier. Det er ikke kjent større forekomster av arten ulvelav andre steder i Norge. Ifølge «Siste Sjanse» kan deler av skogen langs elva Blankåe trolig karakteriseres som urskog. Skogen fra Glitra og sydover er foreløpig ikke undersøkt, noe som må gjøres i forkant av en eventuell utbygging», skriver Bredeesen.

Blankåe ut?

Overingeniør Willy Nordheim

ved Opplandskraft bekrefter at selskapet har arbeidet med utbyggingsplanene siden 1992.

– Vi sendte melding om planlegging for tre år siden. Dersom alt går som det skal, regner vi med å søke om konsesjon i løpet av året, sier han til N&M Bulletin. Samlet er den planlagte utbyggingen i størrelsesorden 1000 gigawatt, nærmere det dobbelte av Alta-utbyggingen. Som en delvis trøst til naturvernerne, har

Nordheim ingen tro på at elva Blankåe blir med i utbyggingen.

– Selv om Blankåe har vært med i planene, blir den neppe tatt inn. Elva er liten og hevdes å være verdifull i andre sammenhenger, sier han. Til videre forsvar for utbyggingsplanene påpeker Nordheim at det er snakk om en redusert utbygging hvor fallet i tidligere regulerte vassdrag benyttes.

Viseminister sparket

Tysklands nye miljøvernminister, Angela Merkel, har sparket sin viseminister, Clemens Stroetmann, skriver Klimaforum Bulletin. Stroetmann skal ha vært for politisk, for mye i media og for uavhengig, ifølge nyhetsbrevet.

Russiskurskog truet

Hogst, olje- og mineralutvinning truer russiske urskoger, sier organisasjonen Greenpeace. Flatehogsten utføres av selskaper som vil tjene penger raskt, uten tanke for å ta vare på skogen. Mye av eksporten er ulovlig, skriver IPS.

Norske Skog

NIJOS

NIJOS, Norsk institutt for jord- og skogkartlegging, er landets ledende leverandør av informasjon om landskap, jord, skog og vegetasjon. Vi kartlegger naturressursenes kvalitet og tilstand og utfører konsekvensanalyser. Instituttet dekker hele landet, og tilbyr nasjonale oversikter, temakart, eiendomsviser registre, høy kompetanse og avansert teknologi.

For mer informasjon ta kontakt
Tel: 64 94 97 00
Fax: 64 94 97 86

TINE

Norske Meierier

Vil felle gauper

Det krangles om gaupejakt på Sørlandet. Fylkesmennene i Aust- og Vest-Agder foreslår at det gis tillatelse til felling av i alt tre dyr i de to fylkene. Naturvernforbundet er kritisk til forslaget.

N&M Bulletin
Jens Petter Toldnæs

Viltkonsulent Helge Lyngstad ved Fylkesmannens miljøvern-avdeling i Aust-Agder bekrefter at det er foreslått en fellingkvote på to dyr i fylket.

– Bakgrunnen er bestandens utvikling de siste årene. Ved hjelp av et nettverk av rovvilt-kontakter mener vi å ha belegg for å si at det antagelig er 15 – 20 dyr i Aust-Agder, sier han til N&M Bulletin. Lyngstad forklarer økningen i gaupebestanden med flere snøfattige vintre. Dette styrker rådyrbestanden, som er gaupas viktig-

ste byttedyr.

I Vest-Agder er det foreslått kvote på ett dyr for gaupejakt.

Agder utpekt

Naturvernforbundets (NNV) to fylkeslag i Agder er samstemte i sin kritikk av de foreslåtte fellingskvotene. Forbundet viser til at det er stor usikkerhet med hensyn til størrelsen på stammen. I en uttalelse viser NNV i Vest-Agder til feilberegningene av bjørnebestanden som ble gjort i Norge for noen år siden, og anbefaler at det gjennomføres en større feltregistrering på gaupe.

– En forvaltning i tråd med Bern-konvensjonens krav er bare mulig med sikre data om stammens størrelse, heter det i uttalelsen. Også i Aust-Agder etterlyser NNV sikre registreringer. Fylkeslaget viser til at Agder er utpekt av regjeringen som kjerneområde for gaupe, og at «føre var-prinsipper» må gjelde i situasjoner som dette.

Sterkere satsing på ny energi

Et program for alternativ energiteknologi (Altek), er startet opp i Trondheim. Nyskapingen skal koordinere Sintef og Norges tekniske høyskoles forskning innen alternative, fornybare energikilder. Dette er et område med store framtidige utfordringer.

N&M Bulletin
Jens Petter Toldnæs

Samlet vil Altek representere det største forskningsmiljøet i Norge innen feltene solenergi, bioenergi, vindenergi, bølgeenergi og tilgrensende områder som energilagring og hydrogenteknologi.

– Vi har foreløpig ingen økte bevilgninger, men ved å koordinere den satsingen som er, vil vi stå sterkere overfor Nor-

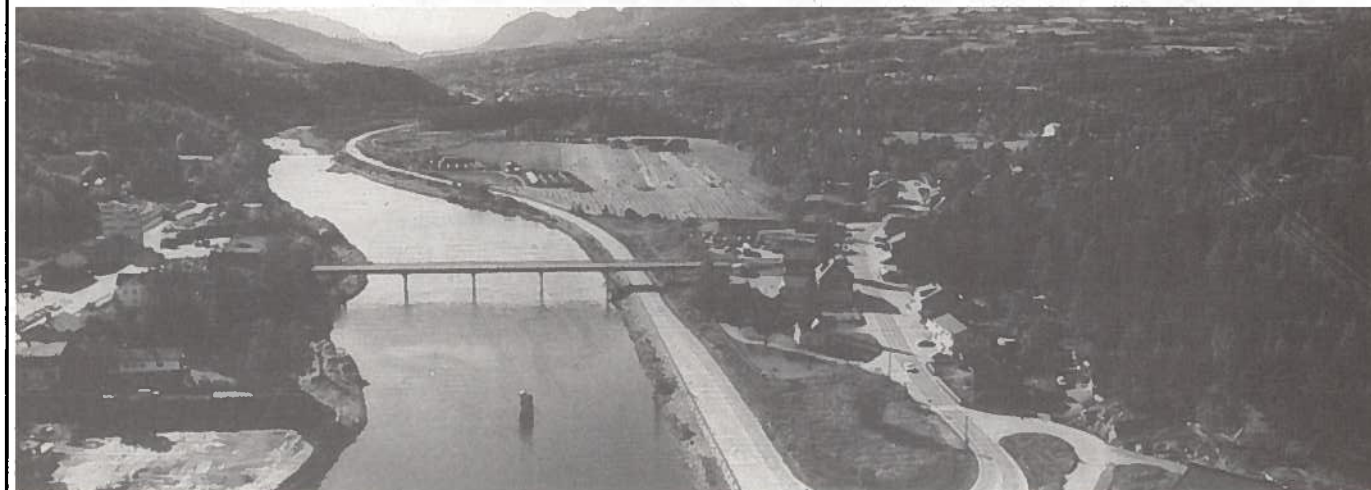
ges Forskningsråd, og også overfor EU som forsker mye på alternativ energi, sier forsker Liv Bente Grande til N&M Bulletin. Grande er koordinator for det nyetablerte programmet.

Norge må møte utfordringene

– Det økende energibehovet i verden gjør dette til et område med store framtidige utfordringer, sier hun. Grande peker spesielt på det økende energibehovet i U-landene og nedleggelsen av en rekke kullkraftverk forskjellige steder i verden.

– Vi er opptatt av å få etablert langsiktige strategiske forskningsaktiviteter som vil gi Norge kompetanse til å møte disse utfordringene, sier hun.

OGSÅ KRAFTUTBYGGERE ER NATURVENNER

Vi gjør mye for å lege sår: landskapspleie, arondering, tilsåing av tipper, terskler, utsetting av settefisk m.m.

FHR

Foreningen til Hallingvassdragets regulering
Boks 2481 Solli, 0202 Oslo 2
Tlf. 22 43 50 50

Hvilken visjon stimulerer innovasjonsevnen i din virksomhet?

"Business as usual" eller veien mot kretsløps-samfunnet?

Internasjonalt seminar om produksjon, forbruk, miljø og fremtidens arbeidsplass hos Grønt Arbeidsliv, Helsfyr, Oslo Mandag 6.februar

Ring 22 57 36 00 eller fax 22 68 87 53 for program og nærmere opplysninger

DIREKTORATET FOR SIVILT BEREDEDSKAP

VI TENKER MILJØ
GJØR DET DU OGSÅ!

HELLIK TEIGEN A/s
Jern og metallforretning

Gjenvinning av
bilvrak, hvitevarer,
datautstyr og alle andre
typer stål og metaller.

Hellik Teigen AS

Postboks 2, Loesmoveien 1
3301 Hokksund

Tlf: 32 75 36 22 • Fax: 32 75 44 84

 Telenor Mobil
Vi gjør dagen litt enklere

Takk for
støtten!

**Felleskjøpet
Østlandet**

ISKERUTDANNING ER OGSÅ MILJØVERN
Nordland Fiskerifagskole
8372 Gravdal

HAVPRODUKTER AS
Postboks 8, N-9001 BÅTSFJORD

ANDØY
KOMMUNE

NSB Gardermobanen A/S
Postboks 1162 Sentrum
0107 Oslo
Tlf.: 22 36 62 45 - Fax: 22 36 62 42

**Vestfold
Septikrens AS**
FOR ET RENERE MILJØ
DØGNVAKT TLF: 33 13 01 33

TOYOTA

TOYOTA SENTRUM AS
Postboks 116, Alnabru, 0614 Oslo

Miljøstjerner til Oslo-møte

Internasjonale miljøkjendiser er ventet til Oslo-konferansen om bærekraftig forbruk og produksjon om to uker.

N&M Bulletin
Jon K. Berg

Temaet for konferansen er miljøkonsekvensene av privat og offentlig forbruk i i-landene, og hvilke tiltak som kan settes i verk.

Av celebritetene som kommer til Oslo 8-10. februar, nevner vi i fleng: EUs nye miljøkommissær Ritt Bjerregård, Danmarks miljøvernminister Svend Auken, Tysklands nylig avgåtte miljøvernminister Klaus Töpfer, FNs miljøprogram (UNEP) direktør Elisabeth Dowdeswell, Storbritannias

miljøvernminister John Gummer, Worldwatch-instituttets leder Lester Brown og den kjente miljøforskeren Ernst Ulrich von Weizsäcker. Fra vår hjemlige elite stiller statsministeren, bistandsministeren, finansministeren og selv sagt miljøvernminister Thorbjørn Berntsen.

Representanter for 29 land er invitert, alle har visstnok meldt sin ankomst. Utvalget av land er gjort ut fra hvem som sitter i FNs kommisjon for bærekraftig utvikling, pluss land som har vist spesiell interesse for temaet.

Rio-konferansen

Under Rio-konferansen i 1992 påtok Norge seg ansvaret for å følge opp ideen om et bærekraftig forbruk. I fjor ble det arrangert et symposium i Oslo om dette temaet.

Resultatet fra denne konferansen ble rapportert til kommisjonen for bærekraftig utvikling i New York i mai i fjor. Derfra kom det en forespørsel om å arrangere en ny konferanse som skulle utarbeide et mer konkret arbeidsprogram som regjeringene kunne stille seg bak.

Resultatet av den kommende Oslo-konferansen vil bli lagt fram for kommisjonen i april. I tillegg vil de samme anbefalingene gå ut til en rekke internasjonale organer, land, lokale myndigheter, forskning, industri, organisasjoner og enkeltpersoner.

Økt vern i vår

Den lenge bebudede barskogmeldingen blir stadig utsatt. Miljøverndepartementet (MD) sier nå at meldingen kommer i løpet av våren.

N&M Bulletin
Jon K. Berg

Stortingsmeldingen om utvidelse av barskogplanen skulle opprinnelig bli framlagt 15. september i fjor, men er stadig blitt utsatt. En av grunnene var Statskogs skyhøye krav om ersättning for vernede områder. Nå er den konflikten ute av verden, men det gjenstår politiske sonderinger og alskens papirarbeid. Spørsmålet blir om meldingen blir framlagt tidnok til at Stortinget kan behandle den før sommeren.

Et annet spørsmål er om MD bestemmer seg for å midlertidig verne de skogområdene som kommer inn under barskogplanen? Ifølge våre kilder avgjøres dette på et møte mellom MD og Direktoratet for naturforvaltning tidlig i februar.

**Vi gratulerer med 80 år
for natur og miljø!**

Norsk Bonde- og Småbrukarlag

Kr. Augustsgt. 19, 0164 OSLO. Tlf. 22 20 22 48 Fax. 22 11 47 78
Postgiro 0803 5310305 Bankgiro 8101.05.36928

**Bæreposer og plastfolier av
miljøvennlig polyeten**

Norfolier **ico**
pal

Norfolier as & co
Datterselskap av A/S Fjeldhammer Brug
Postboks 85
N-1473 Skårer - Telefon 67 97 94 00

Også tjenester forurenses

En bærekraftig utvikling i Norge avhenger av at veksten i sysselsettingen kommer i tjeneste-næringene, framholder regjeringen. Men det er tvilsomt om en slik overgang har så stor miljøbetydning som det forventes.

N&M Bulletin
Jon K. Berg

Arbeiderpartiets parole er at vekst og miljø kan kombineres, hvis vekstens innhold endres. «En større del av verdiskapningen (vil) trolig finne sted i tjenesteyting, bl.a. i helse- og omsorgssektoren, som i liten grad belaster miljøet. Det vil bidra til å begrense viktige miljøskadelige utslipp», heter det i Nasjonalbudsjettet for i år.

Men i Danmark reises det nå tvil om arbeidsplasser i industrien virkelig er så mye verre for miljøet enn arbeidsplasser i tjeneste-næringene. Det er blant annet Danmarks Miljøundersøkelser (DMU) som har skapt usikkerheten. Instituttet har pekt på at veksten i service-næringene går hånd i hånd med industriveksten i OECD-landene.

I tillegg peker DMUs John Holten Andersen på at også arbeidsplasser i tjeneste-næringene medfører forurensning – som følge av økt privat forbruk, økt transport, og flere bygg.

Det offentlige best

Miljø-økonom Jesper Jespersen ved Universitetet i Roskilde sier til avisen Information at det samlede energiforbruket som utløses ved produksjon av private tjenesteytelser er nesten det samme som energiforbruket ved industriell vareproduksjon.

I den offentlige sektor utløses litt over fire arbeidsplasser

og et energiforbruk på 0,41 terajoule for hver million kroner som omsettes. I industrien som helhet er sysselsettingsvirkningen 2,65 og energiforbruket 1,12 terajoule. I privat tjenesteyting er sysselsettingsvirkningen 2,35 og energiforbruket 0,92.

Men bak disse tallene skjuler det seg store forskjeller

mellom bransjene. For eksempel er turisme meget transportkrevende, mens helsearbeid og kultur trekker den riktige veien for miljøet.

Nå skal Miljøverndepartementet og Næringsdepartementet i Danmark sette i gang analyser for å finne ut hvor stor miljøbelastningen er i tjenestene.

Knekkerkaniner

Et dødelig virus skal ta knekken på Australias enorme kaninbestand. Det er mellom 200 og 300 millioner kaniner på øya, og bøndene er bekymret for skadene de kan påføre avlingene, skriver New Scientist.

Gummervil puste

Miljøvernminister i England, John Gummer, la i forrige uke fram en plan for renere luft i Englands byer. De lokale myndighetene kritiserer imidlertid Gummer for at byene ikke får nye lover for å håndheve kriteriene, skriver Guardian.

Forskning og miljø

Norsk institutt for fiskeri- og havbruksforskning AS

– Fiskeriforskning – er et nasjonalt forskningsinstitutt, som gjennom en allsidig, anvendt forskning for den totale

norske fiskerinæringen bidrar til et bedre liv på kysten.

Forskning relatert til forbedringer for det marine miljø

kommer til uttrykk spesielt innen ressurs-

forskningen og forskningen for
havbruks- og oppdrettsnæringen.

Fiskeriforskning
– et selskap i NORUT Gruppen

Postboks 2511, 9002 Tromsø
Telefon 77 62 90 00 • Telefax 77 62 91 00

Takk for
støtten!

NILU
NINA
NIBR
NIVA
Forskning for et bedre miljø

**Profil
Gruppen.**

PEPSI

FLESBERG
KOMMUNE

Skogbrukssektoren

Perstorp
DEKORATIVT LAMINAT
BOKS 81 - 1380 NESBRU

Brødrene Sørensen A/S
PB 2804
3702 SKIEN
Tlf: 35-595444 Fax: 35-595979

Hedeland Anslutningsforretning DA
Et interkommunalt avfallselskap for kommunene:
Hemnes, Lurey, Neena, Rana, Røssøy og Trane

PB 495, 8601 MO
Tlf.: 75 15 40 03
Fax: 75 15 44 04

**Hålogaland
Ressursselskap**

Oslo vil ha sentre nær motorveiene

Byrådet i Oslo går inn for at nye kjøpesentre må nås med bil. Det er på tvers av tidligere politiske signaler.

N&M Bulletin
Jon K. Berg

Byråd for miljø og samferdsel, Raymond Johansen, har gått sterkt mot etableringen av kjøpesentra langs motorveiene, fordi det fører til økt bilbruk. Likevel går nå byrådet inn for at såkalte bransjesentre, det vil si sentre for blant annet møbler og hvitevarer, legges i nærheten av motorveiene. Det står ikke noe i byrådets innstilling om at kjøpesentraene også må nås med kollektivtrafikk.

– Bransjesentra som fører tyngre varer er ikke mulig å etablere uten at de kan nås med bil. Da må det også etableres tilstrekkelig med parkeringsplasser, sier byrådssekretær for kultur og byutvikling, Kaare Falkenberg til N&M Bulletin.

Dette synet støttes av plan- og bygningssetaten i Oslo kommune. Begrunnelsen er enkel: «Det er lite trolig at folk vil frakte sofa og kjøleskap på T-banen.»

Holder ikke

Leder Tore Berge i Aksjon Nærmiljø og Trafikk (ANT) mener at denne begrunnelsen ikke holder. Han peker på det opplagte at folk heller ikke frakter møbler og frysebokser i bilen sin. En rask ringerunde til eksisterende bransjesentre viser at 50 til 80 prosent av varene blir fraktet til kundene med

butikkens egne kjøretøy. Det tyder på at de oppsøker sentrene først og fremst for å studere utstillingsvarene.

– Butikkene kunne like gjerne ligget i sentrum. De kunne ha leid ekstern lagerplass og budtjeneste. Den begrensede mengden parkeringsplasser i Oslo sentrum ville ha tvunget flesteparten til å bruke kollektivtrafikk. Denne løsningen kunne vært bedre både bedriftsøkonomisk og samfunnsøkonomisk enn de bilbaserte bransjesentrene, sier Berge til N&M Bulletin.

Han sier videre at folk er mer avhengige av bil når de kjøper mat enn når de kjøper hvitevarer og møbler, fordi kundene slik det er i dag er nødt til å frakte matvarene hjem selv.

- Bli mer skeptiske

– Politikerne burde dermed være minst like skeptiske til etablering av bilavhengige bransjesentre som til matvaresentre. Slik er det ikke i dag, noe byrådets innstilling er et eksempel på, sier Berge.

Miljøkalender

31. januar: Miljøbevisst ledelse av industri-bedrifter. Arrangert av NHO, 2296 5000.

31. januar: Nitrogenrensing av avløpsvann. Konferanse arrangert av Nito. Mer info: Kim Sørensen, 2217 3500.

3. – 5. februar: Miljøvernministermøte i EU, Arles.

6. – 10. februar: Oslo Roundtable Conference on Sustainable Production and Consumption. Internasjonal konferanse om bærekraftig forbruk i Oslo. Mer info: Miljøverndepartementet, 2234 9090.

10. – 12. februar: Arbeiderpartiets landsmøte, Oslo.

9. – 11. februar: Nordisk konferanse om natur og friluftsliv i byens nærmiljø, Asker. Arrangert av Nordisk ministerråd. Mer info: Direktoratet for naturforvaltning, friluftsliv-avdelingen, tlf. 7358 0500.

9. – 11. februar: Bærekraftig forbruk: offentlig politikk og individuelt ansvar. Internasjonal konferanse om forbruk og miljø. Mer info: Norges Forskningsråd.

6. – 17. februar: Internasjonalt forhandlingsmøte (INC-11) i regi av klimakonvensjonen, New York.

13. – 14. februar: Nordisk seminar om retten til fri ferdsel i natur, Oslo. Arrangert

av blant andre Friluftslivets fellesorganisasjon, tlf: 6690 0146.

14. – 15. februar: Seminar om spredning av ferskvannsorganismer, Trondheim. Arrangert av Direktoratet for naturforvaltning. Mer info: 7358 0500.

27. februar – 3. mars: Møte i kommisjonen for bærekraftig utvikling, New York.

6. – 12. mars: NGO Forum 95, i København.

9. mars: Miljøvernministermøte i EU.

10. – 11. mars: Vassdragsseminar, arrangert av SRN-organisasjonene. Mer informasjon: Tore Brænd, Norges Naturvernforbund, 2271 5520.

10. – 16. mars: Internasjonalt symposium om bærekraftig landbruk og bygdeutvikling, Røros. Mer info: Susanne Jaeggi, 7241 3860.

16. mars: Statistisk Sentralbyrå presenterer den årlige rapporten Naturressurser og miljø.

16. – 19. mars: Senterpartiets landsmøte, Haugesund.

24. – 26. mars: Venstres landsmøte, Haugesund.

28. mars – 7. april: Første partskonferanse for klimakonvensjonen, Berlin.

15. – 20. april: Internasjonal konferanse om rovfugl på den nordlige halvkule, Bajadoz, Spania. Tlf: 924 – 37 12 02.

Verden blir et gentorg

USA må slutte å motarbeide kontroll av internasjonal handel med genmanipulerte organismer. Hvis ikke, blir hele verden en lekeplass for gen-forhandlerne, sier Greenpeace. Mulighetene for at genmanipulerte organismer forsvinner ut i naturen øker når kontrollen er dårlig, skriver IPS.